

PROGRESJONSPLAN FOR DE SYV FAGOMRÅDENE

Progresjonsplanen beskriver hvordan barnehagen arbeider med de syv fagområdene som er beskrevet i «Rammeplan for barnehagen». Fagområdene vil sjelden opptre isolert. Barnehagen skal se fagområdene i sammenheng, og alle fagområdene skal være en gjennomgående del av barnehagens innhold. Flere fagområder vil ofte være representert samtidig i lek, hverdagsaktiviteter, temaer og prosjekt.

Vi skal ta utgangspunkt i barnas engasjement og bidrag i arbeidet med fagområdene

Fagområdene er i stor grad de samme som barna senere møter som fag i skolen.

Vi har valgt å dele inn i tre alderstrinn vi tenker det er en naturlig progresjon, selv om det alltid vil være flytende overganger.

KOMMUNIKASJON, SPRÅK OG TEKST

1-2 ÅR

Personalet skal

- Lytte til og samtale aktivt med barna gjennom hele dagen. Vi benevner det barnet ser på, peker på og er opptatt av. Vi setter ord på begreper, på det som skjer rundt oss, samt felles opplevelser fra barnehagehverdagen.
- Lære barna noen preposisjoner i lek og hverdagsliv, som f. eks under/over, bak/foran
- Invitere barna til samtaler der de får anledning til å fortelle, undre seg, reflektere og stille spørsmål.
- Benytte oss av bilder, foto og konkretiseringsmateriell i samtaler med barna.
- Oppmuntre barna til å leke med språk, lyd, rim og rytme.
- Bruke språket aktivt med barna til å skape relasjoner, og som redskap til å løse konflikter
- Sette ord på og støtte barna i å uttrykke sine følelser og behov på ulike måter.
- Synge få og enkle sanger sammen med barna. Bruke mye bevegelse og konkrete til. Lese dikt, rim, regler og leke/tøyse med ord og lyder.
- Ha høytlesning av peke- og enkle billedbøker for og sammen med barna, enkeltvis og i grupper. Bøker står lett tilgjengelig for å oppmuntre til egenlesning.
- Presentere enkle eventyr eller historier som blir visualisert med konkrete.
- Ha barnets navn på plassen i garderoben i store bokstaver.

3-4 ÅR

Personalet skal, tillegg til punkter over

- Lære barna preposisjoner som mellom, ved siden av, og tidsbegreper som i morgen, i dag, samt motsetninger som høy/lav, tykk/tynn.
- Støtte barna i å uttrykke og sette ord på sine følelser, tanker, meninger og erfaringer.
- Støtte barna i å bruke språket som redskap til å løse konflikter.
- Ha høytlesning av billed- og faktabøker for og sammen med barna, enkeltvis og i grupper. Tilby et mangfold av bøker. Bøker står lett tilgjengelig for å oppmuntre til egenlesning.
- Presentere noe lengre eventyr og historier visualisert med konkrete og bilder til. Oppmuntre til medlesning og gjenfortelling.

- Synge sanger med bevegelser og med flere vers. Oppmuntre til å synge alene og i gruppe.
- Støtte barnas lek med og utforskning av skriftspråket, f. eks «lekeskrive», skrive tekst til tegninger, gjenkjenne bokstaver i navn og ord.
- Ha store bokstaver lett synlig på avdelingen.
- Fremme mangfold i kommunikasjon og språk gjennom bla å framheve at det er positivt med flere språk blant barna. Lære noen enkle ord på språk som er representert på avdelingen.
- Ha språkgrupper for barn som har utfordringer innen språk. Innholdet kan være arbeid med konkrete, historier, spill, bøker. Gjennomføres i liten gruppe på 2-4 barn.
- La barna møte ulike språk, språkformer og dialekter gjennom rim, regler, sanger, litteratur og tekster fra samtid og fortid.

5-6 ÅR

Personalet skal, tillegg til punkter over

- Oppmuntre og støtte barna til å øve seg på å ta ordet i gruppe.
- Oppmuntre og støtte barna til å fortelle og gjenfortelle historier i en gruppe.
- Synge sanger med flere vers og et rikere ordforråd.
- Lese dikt, rim og regler med flere vers.
- Ha høytlesning av bøker med mer tekst og lengre handling, samt fortsettelses-bøker. Oppmuntre og støtte barna i å lage egne tekster og historier.
- Styrke barnets språklige bevissthet, f. eks å rime, lytte ut første lyd i ord
- Støtte barnet i utforskning av skriftspråket. Det kan f. eks være å gjenkjenne noen bokstaver /lyder, logoer, samt å kjenne igjen og skrive navnet sitt,
- Støtte barnet i og utforske skriftspråkuttrykk som lekeskrift, tegning og bokstaver, gjennom tilpassede lese- og skriveaktiviteter.
- Følge plan for Superklubben med fokus på begreper og språkstimulerende aktiviteter. Her følges opplegg i arbeidshefte «Trampoline».

KROPP, BEVEGELSE, MAT OG HELSE

1-2 ÅR

Personalet skal

- Gi barna varierte aktiviteter som videreutvikler kroppsbeherskelse og motoriske ferdigheter. Det kan f. eks være finmotoriske aktiviteter som å tegne, og legge puslespill, samt grovmotoriske aktiviteter som å løpe, klatre, hoppe, danse, ball-lek.
- Gi barna varierende og utfordrende bevegelseserfaringer, sanseopplevelser både ute og inne, i og utenfor barnehageområdet året rundt.
- Gi barna erfaringer med ulike lekeapparater som sklie, huske og klatrestativ.
- Gå på korte turer i nærmiljø, hvor de utfordres grovmotorisk, og får erfaring i ulendt terreng med ulikt underlag.
- Ha felles «uteaktivitetsdag» for hele barnehagen.
- Hjelp barna å bli trygg på egen kropp, og bli kjent med egne følelser. Dette gjøres gjennom ulike bevegelseserfaringer, samt ved av- og påkledning.
- Synge sanger som benevner kroppsdelene.
- Ha førstehjelpsuke med fokus på kropp og helse.
- Samtale jevnlig i hverdagen med barna om følelser; sint, glad, trist.

- Arbeide med å forbygge og avdekke vold og seksuelle overgrep. Gjennomføre opplegg basert på prosjekt fra Sortland kommune kalt. Samtale om hvordan ser vi ut utenpå, respekt for egen og andres kropp, følelser som glad, trist/ lei seg, sint.
- Oppmuntre barna til å delta i av- og påkledning, klatre opp og ned av stol selv.
- Tilby et variert kosthold, hvor de øver på å spise og drikke mest mulig selv.
- Lære barna gode matvaner, som f. eks håndvask før måltid, sitte ved bordet en viss tid.
- Legge til rette for at måltider og matlaging bidrar til måltids glede, deltagelse, samtaler og fellesskapsfølelse.

3-4 ÅR

Personalet skal, tillegg til punkter over

- Tilrettelegge for og igangsette finmotoriske ferdigheter som å klippe, male med ulike teknikker, spille spill, perle, bygge/konstruksjonslek.
- Tilrettelegge for og igangsette grovmotoriske aktiviteter ute som f.eks hinderløype, enkle regelleker.
- Gå på tur minst en gang annenhver uke.
- Lære barna gode hygienerutiner som håndvask etter toalettbesøk og utelek, samt vaske bort matrester i ansiktet.
- Samtale med barna om egen kropp og hvordan den fungerer.
- Arbeide videre med prosjekt fra Sortland kommune: Samtale om de enkelte kroppsdelene og hvordan kroppen fungerer. Bevisstgjøre barna til retten å bestemme over egen kropp, og respekt for andres kropp og grenser. Ha mot til å si ifra. Følelser; redd, sinne, lei seg/trist, glede, ensomhet. Empati, medfølelse.
- Tilby et variert kosthold, hvor de lærer å forsyne seg selv, smøre brød, helle i melk, bruke kniv og gaffel.
- La barna ta del i forberedelsene til måltidet ved f. eks ved å dekke på bordet, velge matsang.
- Oppmuntre barna til gode matvaner som, f. eks ta til seg rimelig mengde mat, rydde etter seg, takke for maten.
- Lære dem viktigheten av sunn mat, f. eks hva ulike typer mat gjør med kroppen vår.

5-6 ÅR

Personalet skal, tillegg til punkter over

- Øve på blyantgrepet og å klippe med saks.
- Gå på lengre turer minst annenhver uke.
- Gi tilbud om «Skiskole» i vinterhalvåret.
- Oppmuntre barna til å bli selvhjulpne ved toalettbesøk.
- Gi barna økt kunnskap om egen kropp og dens funksjon, f. eks om hjerte, blod, muskler
- Tilrettelegge for at barna kler av og på seg selv og øver seg på å ta egne valg ved påkledning i forhold til vær og årstid.
- Oppmuntre til at barna hjelper de som er yngre enn seg, ved måltider og med av/påkledning.
- Arbeide videre med prosjekt fra Sortland kommune: Samtale om gode og vonde hemmeligheter, gode og vonde berøringer, hvordan vi blir til.
- Gi barna kunnskaper om sammenheng mellom dyr, planter og matproduksjon.

KUNST, KULTUR OG KREATIVITET

1-2 ÅR

Personalet skal

- La barna bli kjent med tradisjonelle barnesanger.
- Tilby musikkopplevelser ved at barna lytter til og beveger seg til ulike typer musikk, f.eks. klassisk eller rytmer fra andre land.
- Introdusere og la barna prøve ut noen rytmeinstrumenter.
- Dramatisere enkle eventyr og fortellinger med konkrete.
- Motivere barna til å uttrykke seg gjennom ulike uttrykksformer som musikk, dans, drama
- Tilby ulike formingsaktiviteter som å tegne, male, lime, plastelina, samt naturmateriell og gjenbruksmateriell. Bruke ulike teknikker.
- Introdusere primær-fargene blå, rød og gul.
- Lage utstillinger av barna arbeider.
- Ha materiell og utstyr synlig og lett tilgjengelig for å stimulere til ulike kunstneriske uttrykk.
- Tilby ulike materiell hvor barna får tatt alle sanser i bruk, f. eks lage sansebokser.
- Vise fram og samtale med barna om deres og andres kunstneriske uttrykk.

3-4 ÅR

Personalet skal, tillegg til punkter over

- Lære barna noen sangleker.
- Dramatisere enkle eventyr og bruker ulike dramateknikker, f. eks dukker, skyggeteater.
- Tilby og la barna utforske med flere typer formingsmateriell som f. eks stoffer, forskjellig papir, mosaikk, perler, samt plastelina, trolldeig.
- Bruke ulike teknikker, materialer, verktøy og teknologi til å uttrykke seg estetisk.
- Introdusere flere farger og vise hvordan disse blir til, f. eks grønn, rosa, lilla.
- La barna blir kjent med ulike kunstuttrykk som gjenspeiler et mangfoldig samfunn og ulike tidsepoker. Det kan være gjennom litteratur og film, samt arkitektur og design man ser rundt seg.
- Støtte barna i å oppleve glede og stolthet over egen kulturell tilhørighet.

5-6 ÅR

Personalet skal, tillegg til punkter over

- Oppmuntre barna til å være synlig i gruppa, å stå fram og opptre, syng på ulike arrangement, f. eks på prosjektavslutning.
- Bruke instrumenter til å følge en melodi.
- Dramatisere bøker, eventyr eller egne historier, og bruker ulike dramateknikker.
- Oppmuntre barna til å kombinere ulike typer formingsmateriell til å skape egne kunstuttrykk slik som bilder, skulpturer o.l.
- La barna møte ulike kunstuttrykk gjennom besøk på museum, utstillinger, teater ol

NATUR, MILJØ OG TEKNOLOGI

1-2 ÅR

Personalet skal

- Bidra til at barna blir glade i naturen gjennom erfaringer i naturen til ulike årstider, f. eks i nærmiljøet.
- Bruke naturen som arena for lek, undring, utforskning og læring.
- Samtale og undring med barna om de ulike årstidene og sammenhenger i naturen.
- Oppmuntrer barna til bruke alle sansene i naturen, f. eks lukte på blomst, kjenne på snøen og sølevann.
- Gjøre barna kjent med noen norske dyr, fugler og insekter som de ser rundt seg.
- Kildesortere søppel.
- Gjennomføre «Rusken»
- Se etter tegn og spor i naturen.
- Ha et fast sted/tre som vi besøker og ser forandring til de forskjellige årstider.
- Så frø sammen med barna på våren.
- La barna oppleve hverdagsteknikk som f. eks vaskemaskin, foto og pc.

3-4 ÅR

Personalet skal, tillegg til punkter over

- Utforske og eksperimentere med naturfenomener og fysiske lover, f.eks vann til is, flyte/synke.
- Gi barna kunnskaper om bærekraftig utvikling gjennom samtaler og praktisering av hvordan vi kan ta vare på naturen vår.
- Praktisere miljøvern ute og på turer ved å f. eks å ikke kaste søppel.
- Kildesortere søppel og samtale om prosessen og viktigheten av kildesortering.
- Søke informasjon om natur og miljø i bøker og på internett.
- La barna få oppleve hverdagsteknologi som film, Ipad, digital fortelling på pc.

5-6 ÅR

Personalet skal, tillegg til punkter over

- Bidra til at barna blir glade i naturen gjennom jevnlig turer i skogen og nærmiljø.
- Gi barna kunnskaper om samspill mellom naturen og mennesker, f. eks trærne lager oksygen som vi trenger for å puste
- Lære barna navn på noen blomster og småkryp.
- Studere småkryp i forstørrelsesglass, undrer oss sammen.
- Gi barna kjennskap til menneskets livssyklus, (fødsel, vekst, aldring og død)
- Vise enkle eksperimenter i fysikk og kjemi.
- La barna fotografere og dokumentere hverdagen sin.

ANTALL, ROM OG FORM

1-2 ÅR

Personalet skal

- Utvikle forståelse for noen enkle matematiske begreper gjennom å bruke disse aktivt i hverdagen, f. eks stor/liten
- Telle sammen med barna og støtte deres initiativ til telling. Telle hverandre, kopper, leker osv.
- Lese eventyr og historier som inneholder telling og matematiske begreper, f. eks Bukkene Bruse.
- La barna eksperimentere med sortering og sammenligning, f. eks sortere leker etter farge, størrelse.
- La barna bruke kroppen og sansene til å utvikle romforståelse, f. eks. «er det plass til meg inne i den hylla?»
- Tilby variert lekemateriell med ulike former, farger, mønster og størrelser, samt puslespill og klosser.
- Gi barna erfaringer men volum og tyngde gjennom lek i sandkassa og med vann.

3-4 ÅR

Personalet skal, tillegg til punkter over

- Videreutvikle forståelse for matematiske begreper som f.eks større/mindre enn samt plasseringsord som over/under, bak/foran, ved siden av, først, sist, midten.
- Leke og utforske med former, mønstre og måling.
- La barna bli kjent tallrekka og noen tallsymboler.
- Ha bilde med tallsymboler og tilhørende mengder lett synlig på avdelingen.
- Leke med matematikk i dagliglivet, f. eks butikk, penger, billetter osv.
- Bruke enkle spill med terning hvor man gjenkjenner noen antall på terningen
- Bruke bøker, spill, musikk, digitale verktøy, naturmaterialer, leker, konstruksjonsmaterieell og utstyr for å inspirere til matematisk tenkning.
- Bygge og eksperimentere med ulikt konstruksjonsmaterieell.
- Bruke «Mattekista».

5-6 ÅR

Personalet skal, tillegg til punkter over

- Øve på telling fra 1- 10, gjenkjenne tallsymbolene fra 0-9, og forstå mengder og enkle regnemåter.
- Barna gjenkjenner de geometriske figurene som sirkel, firkant og trekant.
- Lære flere matematiske begreper som lik/ulik, flere/færre enn, kort/lang, tykk/tynn, lett/tung.
- Øve på mengder fra 1-6 opp mot antall, f. eks gjennom spill med terning.
- Øve på å løse enkle regnestykker, og å forstå tallsymboler. Dette gjøres på en lekpreget måte og gjennom spill.
- Øve på å forstå hvor i rekka barnet er, som først, i midten og sist.
- Leke ulike matematiske leker som f. eks å lete etter tall og geometriske former på turer.

- Spille mer avanserte spill, lære å gjenkjenne antall på terningen, samt flytte brikker i samsvar med telling.
- Måle og veie når vi lager mat.
- Samtale og bevisstgjøre barna om tid og klokka.
- Jobbe med dette fagområdet på Superklubben gjennom opplegg i arbeidsheftet «Trampoline».

ETIKK, RELIGION OG FILOSOFI

1-2 ÅR

Personalet skal

- Være gode rollemodeller og veilede i forhold til praktisering av grunnleggende normer og verdier som toleranse, omsorg, likeverd, nestekjærlighet, samt respekt for ulike religioner og livssyn.
- Oppmuntre barna til å si «hei» når de kommer og «ha`det» når de går.
- Markere tradisjoner som 17.mai, jul og påske.
- Bidra til å utvikle barnas toleranse, interesse og respekt for hverandre og for mennesker med ulik kulturell, religiøs eller livssynsmessig tilhørighet. I praksis betyr det å behandle alle like respektfullt.
- Undre og filosofere med barna over de små ting i hverdagen .
- Markere FN-uke med fokus på de ulike nasjonaliteter som er representert på avdelingen.
-
- La barna bli kjent med fadderbarnet vårt og budskapet; «å dele med de som trenger det.»

3-4 ÅR

Personalet skal, tillegg til punkter over

- Markere nasjonaliteter som er representert i barnegruppa med f.eks språk, flagg, kart.
- Gi barna kjennskap til og markere merkedager, høytider og tradisjoner i den kristne kulturarven, samt andre religioner og livssyn som er representert i barnehagen. Vi markerer bla jul, påske, 17. mai og samenes nasjonaldag.
- Undre og filosofere over hendelser, erfaringer og etiske dilemmaer sammen med barna, F eks ved hjelp av bilder og bøker

5-6 ÅR

Personalet skal, tillegg til punkter over

- Formidle fortellinger og undre oss over etiske, religiøse, livssynsmessige og filosofiske spørsmål sammen med barna. F.eks, hva er en gud? Hva er rettferdighet?
- Gi barna kunnskaper om bakgrunn for feiring av ulike merkedager og høytider, som f. eks jul, påske, 17. mai.

NÆRMILJØ OG SAMFUNN

1-2 ÅR

Personalet skal

- Gi barna kjennskap til nærmiljøet gjennom samtaler, bilder og utflukter.
- Oppmuntre barna til å medvirke i egen hverdag, ved å være lydhøre både ovenfor kroppslige og verbale uttrykk.
- Barna skal gradvis få en opplevelse av fellesskapet i barnehagen, f. eks gjennom fellessamlinger og fellesarrangementer.
- Gi barna like muligheter, fremme likestilling og motvirke diskriminering og rasisme. Det innebærer bla at alle barn får lik oppmerksomhet, og tilbys samme aktiviteter.
- Leke og snakke om kjøretøy, fly, tog og lignende.
- Ha brannvernuke.

3-4 ÅR

Personalet skal, tillegg til punkter over

- Bidra til å gjøre barna kjent med eget nærmiljø, samfunnet og verden. Dette kan gjøres gjennom samtaler, utflukter til og bilder av byen og landet vi bor i.
- Introdusere barna for personer, steder og samfunnsinstitusjoner i nærmiljøet for å skape tilhørighet, for eksempel området rundt Aker sykehus.
- La barna medvirke gjennom å få erfaring med å lytte, forhandle, diskutere og få uttrykke sin mening.
- Hjelp barna å orientere seg og ferdes trygt i nærmiljøet, bla gjennom å lære de noen trafikkregler.
- Gjøre barna kjent med at samene er Norges urfolk og får kjennskap til samisk kultur. Dette gjøres ved å markere samenes nasjonaldag. Her formidles samenes kjennetegn, og f. eks samisk sang og fortelling.

5-6 ÅR

Personalet skal, tillegg til punkter over

- La barna bli kjent med noe lokalhistorie og lokale tradisjoner som Ole Høilands hule.
- La barna oppleve at de kan være med å påvirke fellesskapet gjennom demokratiske avgjørelser og godta avgjørelser tatt av flertallet
- Gi barna innsikt i kulturelt mangfold, ulike levevis og ulike familieformer
- La barna få begynnende kjennskap til menneskerettighetene, spesielt barnekonvensjonen.